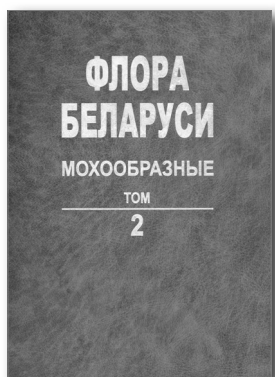

Recenzja

G. F. RYKOVSKIJ, O. M. MASLOVSKIJ. 2009. **Flora Belarusi. Mochoobraznye. Tom 1. Hepaticopsida – Sphagnopsida** [Flora of Belarus. Bryophyta. Volume 2. *Hepaticopsida – Sphagnopsida*]. 215 str., 48 ryc., 113 map rozmieszczenia, 24 nienumerowane strony 8 z 62 kolorowymi zdjęciami. Twarda oprawa, format 26,7 × 17,3 cm. Belaruskaja Navuka, Minsk. Cena: nie podano. ISBN 985-985-08-1081-6.

Po pięcioletniej przerwie do rąk briologów trafia drugi i ostatni tom Flory mszaków Białorusi, opracowany przez tych samych autorów, którzy w 2004 roku wydali tom pierwszy tego dzieła¹. Obejmuje on dwie pozostałe klasy mszaków: torfowce (*Sphagnopsida*) i wątrobowce (*Hepaticopsida*) oraz gromadę glewików (*Anthocerotophyta*). Na Białorusi znanych jest 36 gatunków torfowców, które należą do jednej rodziny *Sphagnaceae* i jednego rodzaju *Sphagnum*, który tradycyjnie dzieli się na 7 sekcji oraz 97 gatunków wątrobowców, sklasyfikowanych w 55 rodzajów i 24 rodziny, a ponadto zamieszczone zostały dwa dalsze gatunki, *Radula lindenbergiana* C.Hartm. (autorzy błędnie używają nazwy *R. 'lindbergiana'*) i *Marchantia aquatica* (Nees) Burgeff, których znalezienie na Białorusi jest prawdopodobne. Natomiast glewiki są bardzo małą grupą, która w tym kraju liczy tylko 2 gatunki, należące do 2 rodzajów i jednej rodziny.

Omawiany tom opracowany jest dokładnie według tego samego schematu jaki przyjęty został w pierwszym tomie. Podobnie jak rodzaj *Sphagnum*, szereg rodzajów wątrobowców podzielonych jest na podrodzaje i sekcje, a rozmieszczenie większości gatunków przedstawione jest na mapach punktowych, które prawdopodobnie bardziej oddają stan zbadania, aniżeli obrazują realne rozmieszczenie danego gatunku na Białorusi. W przypadku niektórych pospolitych gatunków, np. *Sphagnum fallax* (Klinggr.) Klinggr. czy *Lophocolea heterophylla* (Schrad.) Dumort. mapy zasięgowe nie są zamieszczone, a byłyby one najlepszym miernikiem stanu zbadania flory mszaków, gdyż ich rozmieszczenie jest krótko skomentowane, że są bardzo częste na całym obszarze. Białoruś kojarzy się przede wszystkim z silnym zabagnieniem kraju, zwłaszcza na południu, które ongiś zajmowały słynne torfowiska Polesia, stąd też stosunkowo nieliczne stanowiska szeregu gatunków torfowców w tej części kraju zdaje się potwierdzać przypuszczenie o jego słabym zbadaniu pod względem brioflorystycznym. Inna rzecz, że bagna poleskie są w tej chwili w znacznej mierze osuszone.

Ujęcia taksonomiczne gatunków na ogół odpowiadają powszechnie obecnie przyjętym koncepcjom. Autorzy wyróżniają tylko jeden gatunek w rodzaju *Conocephalum* Wigg. – *C. conicum* (L.) Underw., chociaż jest niemal pewne, że występuje tu także opisany niedawno *C. salebrosum* Szweykowski i in. Nazewnictwo taksonów jest też poprawne, ale nie wiadomo dlaczego autorzy używają nazwy *Plachiochila major* (Nees) S.Arnell zamiast poprawnej *P. asplenioides* (L.) Dumort.

W części końcowej książki znajdują się uzupełnienia i sprostowania do tomu pierwszego. Autorzy przyjęli nowe ujęcie rodzaju *Schistidium* Bruch & Schimp. i podają teraz z Białorusi 6 gatunków oraz zamieszczają zrewidowany klucz do rodzaju *Orthotrichum* Hedw. *Tortula mucronifolia* Schwägr. jest nowym nabytkiem dla krajowej brioflory, a dla kilkunastu gatunków podane zostały nowe stanowiska. Po uwzględnieniu wszystkich nowych zmian, flora mszaków Białorusi liczy obecnie 445 gatunków: 346 mchów, 97 wątrobowców i 2 glewików. Liczby te oddają realne bogactwo florystyczne brioflory niżu środkowoeuropejskiego i na podobnym poziomie kształtuje się flora mszaków Litwy, niżu polskiego i niemieckiego. Ukończenie flory mszaków Białorusi należy powitać z zadowoleniem, gdyż do niedawna kraj ten stanowił „białą plamę” na briologicznej mapie Europy. Jest ona zarazem doskonałym punktem wyjściowym do dalszych badań brioflorystycznych w tym kraju. – RYSZARD OCHYRA, ul. Fryderyka Zolla 39, 30-898 Kraków, Polska.

¹ Patrz recenzja R. Ochyry, *Fragmenta Floristica et Geobotanica Polonica* 12: 202 (2005).